

DAN MILLMAN

Ο ΔΡΟΜΟΣ

ΤΟΥ

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΜΑΧΗ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΞΩ.

ΕΙΝΑΙ ΜΕΣΑ ΣΟΥ.

ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ

ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

Μετάφραση: Μιχάλης Δελέγκος

ΔΙΟΠΤΡΑ

Στον Υπέρτατο Πολεμιστή της Ειρήνης,
του οποίου ο Σωκράτης αποτελεί
μόνο μια λαμπερή αντανάκλαση
- που δεν έχει όνομα, κι εντούτοις
τον αποκαλούν με πολλά ονόματα,
και που είναι η Πηγή όλων μας.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	11
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	13
ΤΟ ΒΕΝΖΙΝΑΔΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΤΟΞΟΥ	17

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑ. ΠΝΟΕΣ ΜΑΓΕΙΑΣ	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΥΟ. Ο ΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΕΩΝ	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΑ. ΤΑ ΔΕΣΜΑ ΣΠΑΝΕ	105

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΣΣΕΡΑ. ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΑΚΟΝΙΖΕΤΑΙ	133
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΝΤΕ. ΤΟ ΟΡΕΙΝΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ.....	191
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΞΙ. ΕΥΤΥΧΙΑ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΗΣΗ	220

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ ΠΑΡΑΛΟΓΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΦΤΑ. Η ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ.....	243
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΧΤΩ. Η ΠΥΛΗ ΑΝΟΙΓΕΙ.....	264
ΕΠΙΛΟΓΟΣ. ΓΕΛΙΟ ΠΟΥ ΤΟ ΠΑΙΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ	283
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ	289

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ζωή με ευλόγησε με πολλούς δασκάλους και ανθρώπους που άσκησαν πάνω μου καθοδηγητική επιρροή, οι οποίοι, με τον δικό του τρόπο ο καθένας, συνέβαλαν στη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Σε αυτούς συγκαταλέγονται οι γονείς μου, ο Herman και η Vivian Millman, που με μεγάλωσαν με την αγάπη, την πίστη και τη θυσία τους, καθώς και ο εκδότης μου, ο Hal Kramer, που έδειξε εμπιστοσύνη στο εσωτερικό φως του και στην εκδοτική οξυδέρκειά του και ρίσκαρε με αυτό το βιβλίο. Ευχαριστώ τη συνεκδότρια Linda Kramer, για την αμέριστη συμπαράσταση και την ακλόνητη ακεραιότητά της. Επίσης, ευχαριστώ τους Marc Allen, Jason Gardner και την ομάδα της New World Library, καθώς η εκδοτική σοφία τους δημιούργησε για το βιβλίο μου, στην εικοστή επέτειό του, ένα εφελτήριο για το ταξίδι του σε βάθος χρόνου.

Από την αρχή, ο Charlie Winton και το προσωπικό του εκδοτικού Publishers Group West σχημάτισαν έναν οργανικό δεσμό ανάμεσα στον συγγραφέα, στον εκδότη και στο κοινό. Το άριστο έργο τους συχνά περνάει απαρατήρητο, αλλά οι δικές τους προσπάθειες είναι το κλειδί για πολλούς συγγραφείς. Να ξέρουν ότι τους εκτιμώ πολύ. Ευχαριστίες και στους ατζέντηδές μου, τον Michael Larsen και την Elizabeth Pomada.

Και τέλος, την αδιάκοπη αγάπη και ευγνωμοσύνη μου στην Τζόι -σύζυγό μου, σύντροφο, φίλη, δασκάλα μου, την πιο αυστηρή επιμελήτρια και πιο πιστή υποστηρίκτριά μου-, που είναι ευλογία στη ζωή μου και φύλακας άγγελος του πνεύματός μου.

Και, φυσικά, υπάρχει και ο Σωκράτης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μια παράξενη αλληλουχία γεγονότων συνέβη στη ζωή μου, αρχής γενομένης τον Δεκέμβριο του 1966, όταν βρισκόμουν στο προτελευταίο έτος των σπουδών μου στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ στην Καλιφόρνια. Όλα άρχισαν στις 3:20 τα χαράματα, όταν συνάντησα για πρώτη φορά τον Σωκράτη σε ένα διανυκτερεύον βενζινάδικο. (Δεν μου είπε τότε το πραγματικό του όνομα, γι' αυτό, αφού κάναμε κάμποση ώρα παρέα εκείνη τη νύχτα, του έδωσα αυθόρμητα το όνομα του αρχαίου Έλληνα σοφού. Του άρεσε, κι έτσι του έμεινε.) Εκείνη η τυχαία συνάντηση και οι περιπέτειες που ακολούθησαν έμελλε να αλλάξουν ριζικά τη ζωή μου.

Μέχρι το 1966, η ζωή μου ήταν υπέροχη, μου είχε χαμογελάσει η τύχη. Με μεγάλωσαν στοργικοί γονείς σε ασφαλές περιβάλλον, αργότερα κέρδισα το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Τραμπολίνου στο Λονδίνο, ταξίδεψα στην Ευρώπη και δέχτηκα πολλές τιμητικές διακρίσεις. Η ζωή μου πρόσφερε επιβραβεύσεις, αλλά όχι διαρκή γαλήνη και εσωτερική ικανοποίηση.

Τώρα συνειδητοποιώ ότι, κατά μία έννοια, όλα εκείνα τα χρόνια ήμουν κοιμισμένος και απλώς έβλεπα στον ύπνο μου πως ήμουν ξύπνιος - ώσπου γνώρισα τον Σωκράτη, που τελικά έγινε μέντορας και φίλος μου. Μέχρι τότε πίστευα ότι είχα από γεννησιμιού μου το δικαίωμα να ζήσω μια ζωή γεμάτη ποιότητα, απολαύσεις και σοφία και ότι όλα αυτά θα τα αποκτούσα αυτόματα με την πάροδο του χρόνου. Δεν μου είχε περάσει

ποτέ από το μυαλό ότι θα έπρεπε να μάθω *πώς* να ζω - ότι υπήρχαν συγκεκριμένες διδασκαλίες και κοσμοθεωρίες που έπρεπε να γίνουν κτήμα μου προκειμένου να μπορέσω να αφυπνιστώ και να ζήσω μια άλλη ζωή, απλή κι ευτυχημένη.

Ο Σωκράτης μου επισήμανε τον λάθος δρόμο που είχα πάρει στη ζωή μου, αντιπαραβάλλοντάς τον με τον *δικό του δρόμο*, τον Δρόμο του Ειρηνικού Πολεμιστή. Με πείραζε διαρκώς για την προβληματική ζωή μου, που τη χαρακτήριζαν η σοβαρότητα και οι έγνοιες, ώσπου τελικά είδα με τα δικά του μάτια, που τα διέκρινε η σοφία, η συμπόνια και το χιούμορ. Έδειχνε πάντα επιμονή, ώσπου κατόρθωσα τελικά να ανακαλύψω τι σημαίνει να ζεις σαν πολεμιστής.

Συχνά καθόμουν μαζί του μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες - τον άκουγα, κάναμε έντονες συζητήσεις και, κάποιες φορές, άθελά μου, γελούσα μαζί του. Αυτή η ιστορία βασίζεται στην περιπέτειά μου, αλλά *είναι* μυθιστόρημα. Ο άνθρωπος που ονόμασα Σωκράτη υπήρξε στ' αλήθεια. Ωστόσο, είχε τον δικό του τρόπο να συγχρωτίζεται με τον κόσμο, οπότε μερικές φορές δυσκολεύομαι να πω πού σταμάτησε αυτός και πού άρχισαν άλλες εμπειρίες ζωής και διδάγματα άλλων δασκάλων. Παραθέτω πολύ ελεύθερα τους διαλόγους, καθώς και κάποιες χρονικές ακολουθίες, και έχω διανθίσει την ιστορία με ανέκδοτα και μεταφορικά σχήματα για να τονίσω τα διδάγματα που θα ήθελε ο Σωκράτης να μεταδώσω.

Η ζωή δεν είναι προσωπική υπόθεση. Μια ιστορία και τα διδάγματά της αποκτούν χρησιμότητα μόνο όταν τα μοιράζεσαι. Οπότε επέλεξα να τιμήσω τον δάσκαλό μου με το να μοιραστώ μαζί σας τη διεισδυτική σοφία και το χιούμορ του.

Αποκαλούμε τους εαυτούς μας πολεμιστές.
Πολεμάμε για την υπέρτατη αρετή, για τα υψηλά
επιτεύγματα, για την ύψιστη σοφία.
Γι' αυτό αποκαλούμε τους εαυτούς μας πολεμιστές.

– *Αγκουτάρα Νικάγια* (συλλογή βουδιστικών κειμένων)

ΤΟ ΒΕΝΖΙΝΑΔΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΤΟΞΟΥ

Η ζωή αρχίζει, σκεφτόμουν καθώς αποχαιρετούσα τη μαμά και τον μπαμπά και απομακρυνόμουν από το κράσπεδο μέσα στο αγαπημένο μου παλιό Chrysler Valiant. Το λευκό χρώμα του είχε ξεθωριάσει, η καμπίνα του ήταν γεμάτη πράγματα που είχα πάρει μαζί μου για το πρώτο έτος στο κολλέγιο. Ένωθα δυνατός, ανεξάρτητος, έτοιμος για όλα.

Τραγουδώντας με δυνατή φωνή τα τραγούδια που έπαιζε το ραδιόφωνο, κατευθύνθηκα βόρεια. Διέσχισα τους αυτοκινητοδρόμους του Λος Άντζελες, έπειτα πέρασα από το Γκρεϊπβάν και μπήκα στον Αυτοκινητόδρομο 99, ο οποίος με έβγαλε στις καταπράσινες πεδιάδες που απλώνονται μέχρι τους πρόποδες της οροσειράς Σαν Γκάμπριελ.

Λίγο πριν από το σούρουπο, κατέβηκα τον ελικοειδή δρόμο που διασχίζει τους λόφους του Όκλαντ και βρέθηκα να αντικρίζω την υπέροχη θέα του Κόλπου του Σαν Φρανσίσκο, με τα νερά του να λαμπυρίζουν στο τελευταίο φως του ήλιου. Ο ενθουσιασμός μου μεγάλωνε καθώς πλησίαζα στην πανεπιστημιούπολη του Μπέρκλεϊ.

Αφού βρήκα το δωμάτιό μου στην εστία, τακτοποίησα τα πράγματά μου και ατένισα από το παράθυρο τη γέφυρα Γκόλντεν Γκέιτ και τα φώτα του Σαν Φρανσίσκο που λαμποκοπούσαν στο σκοτάδι.

Πέντε λεπτά αργότερα περπατούσα κατά μήκος της λεωφόρου Τέλεγκραφ, χάζευα τις βιτρίνες των καταστημάτων, ανέπνεα τον καθαρό καλιφορνέζικο αέρα και απολάμβανα τις μυρωδιές που αναδύονταν από τα μικρά καφέ της πόλης. Ενθουσιασμένος από όλα αυτά, περιδιάβηκα τα περιποιημένα δρομάκια της πανεπιστημιούπολης μέχρι μετά τα μεσάνυχτα.

Το επόμενο πρωί, αμέσως μετά το πρωινό, κατέβηκα με τα πόδια στο Γυμναστήριο Χάρμον, όπου θα προπονούμουν έξι φορές την εβδομάδα. Επί τέσσερις ώρες την κάθε φορά, θα δυνάμωνα τους μυς μου, θα έκανα εξάσκηση στα άλματα και θα ιδροκοπούσα, κι όλα αυτά γιατί ήθελα να κυνηγήσω ένα όνειρο: να γίνω πρωταθλητής.

Πέρασαν δύο μέρες και ήδη πνιγόμενι σε μια θάλασσα από ανθρώπους, εργασίες και προγράμματα μαθημάτων. Οι μήνες διαδέχονταν γοργά ο ένας τον άλλο, περνούσαν κι άλλαζαν απαλά, όπως οι ήπιες εποχές στην Καλιφόρνια. Στα μαθήματα απλώς κατάφερα να έχω μια στοιχειώδη απόδοση, αλλά στο γυμναστήριο τα πήγαινα εξαιρετικά. Ένας φίλος μου είπε κάποτε ότι ήμουν γεννημένος ακροβάτης. Πράγματι αυτό υποδείκνυε η εμφάνισή μου: είχα καλοκουρεμένα κοντά καστανά μαλλιά και λεπτό, νευρώδες σώμα. Είχα ανέκαθεν κλίση στις τολμηρές ακροβατικές ασκήσεις. Ακόμα κι όταν ήμουν μικρός, μου άρεσε να παίζω στα όρια του φόβου. Η αίθουσα της ενόργανης γυμναστικής είχε γίνει το ιερό καταφύγιό μου, όπου έβρισκα συγκινήσεις, αντιμετώπιζα προκλήσεις και βίωνα μια δόση ικανοποίησης.

Μέχρι το τέλος του δευτέρου έτους των σπουδών μου, είχα ταξιδέψει στη Γερμανία, στη Γαλλία και την Αγγλία, ως μέλος της εθνικής ομάδας ενόργανης γυμναστικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Κέρδισα το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Τραμπολίνου. Τα έπαθλά μου στην ενόργανη γυμναστική συσσωρεύονταν στη γωνία του δωματίου μου. Η φωτογραφία μου εμφανιζόταν τόσο συχνά στην εφημερίδα *Daily Californian*, ώστε ο κόσμος

με αναγνώριζε κι άρχισα να γίνομαι διάσημος. Οι γυναίκες μου χαμογελούσαν. Η Σούζι, μια όμορφη και παντοτινά πιστή φίλη με κοντά ξανθά μαλλιά κι αστραφτερό χαμόγελο, μου έκανε όλο και πιο συχνά επισκέψεις με ερωτικούς σκοπούς. Ακόμα και οι σπουδές μου πήγαιναν καλά. Πετούσα στον έβδομο ουρανό.

Όμως, στις αρχές του φθινοπώρου του 1966, στο προτελευταίο έτος των σπουδών μου, άρχισε να παίρνει μορφή κάτι σκοτεινό και ακαθόριστο. Είχα φύγει από την εστία του πανεπιστημίου και έμενα μόνος μου σε ένα μικρό στούντιο πίσω από το σπίτι του ανθρώπου που μου το νοίκιαζε. Εκείνη την περίοδο άρχισα να νιώθω μελαγχολία που γινόταν ολοένα και πιο έντονη, παρά το γεγονός ότι γνώριζα τόσο μεγάλη επιτυχία στη ζωή μου. Πολύ σύντομα άρχισαν οι εφιάλτες. Σχεδόν κάθε νύχτα ξυπνούσα απότομα, πεταγόμενοι πάνω μούσκεμα στον ιδρώτα. Και σχεδόν πάντα έβλεπα το ίδιο όνειρο:

Περπατάω στον σκοτεινό δρόμο μιας πόλης. Ψηλά κτίρια χωρίς πόρτες και παράθυρα ορθώνονται μπροστά μου, ξεπροβάλλουν μέσα από τη σκοτεινή ομίχλη.

Μια πανύψηλη μορφή με μαύρη κουκούλα έρχεται με μεγάλα βήματα προς το μέρος μου. Αισθάνομαι μια παρουσία. Ένα ανατριχιαστικό φάντασμα. Γυαλιστερό άσπρο κρανίο με μαύρες κόγχες ματιών που με κοιτάζουν. Θανατερή σιωπή. Ένα άσπρο δάχτυλο χωρίς σάρκα δείχνει προς το μέρος μου. Οι άσπρες αρθρώσεις λυγίζουν, μου κάνει νόημα να πάω κοντά του. Παγώνω.

Ένας ασπρομάλλης άντρας εμφανίζεται πίσω από τη φρικαλέα μορφή με την κουκούλα. Το πρόσωπό του είναι ήρεμο και χωρίς ρυτίδες. Τα βήματά του αθόρυβα. Με κάποιον τρόπο νιώθω ότι αυτός είναι η μόνη μου ελπίδα να γλιτώσω. Έχει τη δύναμη να με σώσει, αλλά δεν με βλέπει κι εγώ δεν μπορώ να του φωνάξω.

Ο θάνατος με τη μαύρη κουκούλα περιγελάει τον φόβο μου, γυρίζει κι αντικρίζει τον ασπρομάλλη άντρα,

που του γελάει κατάμουτρα. Παρακολουθώ σαστισμένος. Ο Θάνατος είναι έξαλλος, απλώνει το χέρι για να τον αρπάξει. Αμέσως μετά, το φάντασμα ορμάει προς το μέρος μου, αλλά ο γέρος το αρπάζει από την κουκούλα και το εκτοξεύει στον αέρα.

Ξαφνικά ο Θεριστής εξαφανίζεται. Ο άντρας με τα λαμπερά άσπρα μαλλιά με κοιτάζει και απλώνει τα χέρια για να μου δείξει ότι είμαι ευπρόσδεκτος, καλωσορίζοντάς με. Πηγαίνω προς το μέρος του κι έπειτα χώνομαι εντός του, διαλύομαι μέσα στο σώμα του. Κοιτάζομαι και διαπιστώνω ότι φοράω μαύρο ένδυμα. Σηκώνω τα χέρια και βλέπω ξασπρισμένα και γεμάτα κόμπους κόκαλα να ενώνονται σε στάση προσευχής.

Ξυπνούσα πάντα με κομμένη την ανάσα.

Μια νύχτα στις αρχές Δεκεμβρίου, ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι κι άκουγα το ουρλιαχτό του ανέμου που περνούσε από μια χαραμάδα στο παράθυρο του διαμερίσματός μου. Δεν με έπιανε ύπνος με τίποτα. Σηκώθηκα, φόρεσα το ξεθωριασμένο Levi's μου, ένα κοντομάνικο μπλουζάκι, αθλητικά παπούτσια και μπουφάν με γέμιση από πούπουλα, και βγήκα έξω στη νύχτα. Η ώρα ήταν 3:05 π.μ.

Περπατούσα άσκοπα, έπαιρνα βαθιές ανάσες, γέμιζα τα πνευμόνια μου με τον ψυχρό και νοτισμένο αέρα, ατένιζα τον έναστρο ουρανό και αφουγκραζόμουν τους σκόρπιους ήχους στην ησυχία που απλωνόταν στους δρόμους. Το κρύο μού έφερε πείνα, κι έτσι κατευθύνθηκα προς ένα διανυκτερεύον βενζινάδικο για να αγοράσω μπισκότα κι ένα αναψυκτικό. Με τα χέρια στις τσέπες διέσχισα βιαστικά την πανεπιστημιούπολη και προσπέρασα τα κοιμισμένα σπίτια, ώσπου έφτασα στα φώτα του βενζινάδικου. Ήταν σαν μια φωτεινή όαση από νέον μέσα στη σκοτεινή ερημιά από εστιατόρια, καταστήματα και κινηματογράφους που είχαν κατεβασμένα ρολά.

Έστριψα στη γωνία του συνεργείου αυτοκινήτων πλάι στο βενζινάδικο και παραλίγο να πέσω πάνω σε έναν άντρα που καθόταν στα σκοτεινά, με τη ράχη της καρέκλας του γερμένη στον τοίχο από κόκκινα τούβλα του βενζινάδικου. Ξαφνιάστηκα κι έκανα προς τα πίσω. Ο άντρας φορούσε κόκκινο μάλλινο καπέλο, γκρίζο κοτλέ παντελόνι, άσπρες κάλτσες και γιαπωνέζικα σανδάλια. Φαινόταν να του αρκεί το ελαφρύ αντιανεμικό μπουφάν του, να μην κρυώνει καθόλου, παρόλο που το θερμόμετρο στον τοίχο δίπλα του έδειχνε μόλις 3 βαθμούς.

Χωρίς να σηκώσει το κεφάλι, είπε με δυνατή και σχεδόν μελωδική φωνή: «Συγγνώμη αν σε τρόμαξα».

«Α, δεν πειράζει. Μήπως έχεις καθόλου αναψυκτικά;»

«Εδώ έχουμε μόνο φρουτοχυμούς. Και μη με λες γέρο*!» Γύρισε προς το μέρος μου, έβγαλε μισοχαμογελώντας το καπέλο του και αποκάλυψε τα λαμπερά άσπρα μαλλιά του. Ύστερα γέλασε.

Εκείνο το γέλιο! Τον κοίταξα σαν χαμένος για μερικές στιγμές ακόμα. Ήταν ο γέρος που έβλεπα στο όνειρό μου! Τα άσπρα μαλλιά, το καθαρό αρυτίδωτο πρόσωπο - ένας ψηλός, αδύνατος άντρας γύρω στα πενήντα με εξήντα. Γέλασε πάλι. Μέσα στη σύγχυσή μου, βρήκα με κάποιον τρόπο τον δρόμο προς την πόρτα που έγραφε «Γραφείο» και την άνοιξα. Ένιωσα ότι μαζί με την πόρτα άνοιγα και την πύλη μιας άλλης διάστασης. Σωριάστηκα σε έναν παλιό καναπέ και ρίγησα, αναρωτιόμουν τι θα μπορούσε να βγει ουρλιάζοντας από εκείνη την πόρτα και να εισβάλει στον δικό μου κόσμο που νόμιζα πως τον χαρακτήριζε η τάξη. Ο φόβος μου ήταν

* Πρόκειται για λογοπαίγνιο. Ο συγγραφέας κάνει την ερώτηση «Do you have any soda pop?» που σημαίνει: «Έχεις καθόλου (ανθρακούχα) αναψυκτικά;» Αν προστεθεί κόμμα και η ερώτηση γίνει «Do you have any soda, pop?», τότε η λέξη pop (που αρχικά συνδυάζεται με το soda) παίρνει την έννοια «γέρος/παππούς» στην αργκό/καθομιλουμένη. (ΣΤΜ)

ανάμεικτος με μια παράξενη αίσθηση έντονου ενδιαφέροντος που δεν μπορούσα να καταλάβω. Έμεινα καθισμένος εκεί κι έπαιρνα κοφτές ανάσες, προσπαθώντας να έρθω πάλι σε επαφή με τον πραγματικό κόσμο.

Κοίταξα τριγύρω στο γραφείο. Δεν είχε τίποτε από την ακαταστασία και τη γύμνια ενός συνηθισμένου βενζινάδικου. Ο καναπές στον οποίο καθόμουν ήταν καλυμμένος με μια ξεθωριασμένη αλλά πολύχρωμη μεξικάνικη κουβέρτα. Στα αριστερά μου, κοντά στην είσοδο, υπήρχε μια ραφιέρα με διάφορα βοηθήματα για ταξιδιώτες, άψογα τακτοποιημένα. Χάρτες, φακοί, γυαλιά ηλίου και τα λοιπά. Πίσω από ένα μικρό γραφείο από σκούρα καφέ καρυδιά βρισκόταν μια πολυθρόνα με κοτλέ ταπετσαρία σε γήινο χρώμα. Ένας ψύκτης νερού ήταν πλάι σε μια πόρτα με την επιγραφή «Ιδιαίτερο». Κοντά μου υπήρχε και μια δεύτερη πόρτα που έβγαζε στο συνεργείο.

Αυτό που μου έκανε πιο μεγάλη εντύπωση από όλα ήταν η σπιτική ατμόσφαιρα του δωματίου. Μια ανοιχτοκίτρινη μοκέτα καταλάμβανε όλο το μήκος του, φτάνοντας μέχρι το χαλάκι της εισόδου. Οι τοίχοι ήταν άσπροι, φρεσκοβαμμένοι, και μερικοί πίνακες με τοπία τούς έδιναν χρώμα. Ο απαλός φωτισμός με ηρεμούσε. Ερχόταν σε αντίθεση με την εκτυφλωτική λάμψη των εξωτερικών φώτων. Γενικά το δωμάτιο ήταν ζεστό, τακτοποιημένο, και μετέδιδε μια αίσθηση ασφάλειας.

Πού να ήξερα ότι αυτό το δωμάτιο έμελλε να γίνει για εμένα ένας τόπος απρόβλεπτης περιπέτειας, μαγείας, τρόμου και ρομάντζου. Το μόνο που σκέφτηκα τότε ήταν: Θα ταίριαζε ωραία ένα τζάκι εδώ μέσα.

Πολύ γρήγορα η αναπνοή μου ηρέμησε και το μυαλό μου, παρόλο που δεν είχε ικανοποιηθεί, τουλάχιστον είχε σταματήσει να δουλεύει πυρετωδώς. Η ομοιότητα αυτού του ασπρομάλλη άντρα με τον γέρο στο όνειρό μου σίγουρα ήταν σύμπτωση. Σηκώθηκα αναστενάζοντας, ανέβασα το φερμουάρ του μπουφάν μου και βγήκα έξω στον κρύο αέρα.

Εκείνος βρισκόταν ακόμη καθισμένος εκεί. Καθώς τον προσπερνούσα και έριχνα μια τελευταία κλεφτή ματιά στο πρόσωπό του, μου τράβηξε την προσοχή μια λάμψη στα μάτια του. Δεν είχα ξαναδεί ποτέ τέτοια μάτια. Στην αρχή φαινόταν έτοιμα να βουρκώσουν. Έπειτα τα δάκρυα μετατράπηκαν σε σπινθηροβόλημα, σαν αντανάκλαση του φωτός των αστεριών. Βυθίστηκα μέσα στο βλέμμα του, ώσπου τα ίδια τα αστέρια έγιναν αντανάκλαση των ματιών του. Για κάποιο διάστημα χάθηκα, δεν έβλεπα τίποτε άλλο εκτός από εκείνα τα μάτια, τα επίμονα και γεμάτα περιέργεια μάτια ενός μωρού.

Δεν ξέρω πόση ώρα στάθηκα εκεί. Μπορεί να ήταν δευτερόλεπτα ή λεπτά - ίσως και παραπάνω. Συνειδητοποίησα ξαφνιασμένος πού βρισκόμουν. Ψέλλισα καληνύχτα και πήγα βιαστικά προς τη γωνία, νιώθοντας ταραγμένος.

Όταν έφτασα στο κράσπεδο του δρόμου, σταμάτησα. Ένιωσα ένα μυρμήγκιασμα στον αυχένα μου. Διαισθάνθηκα ότι ο άντρας με παρακολουθούσε. Κοίταξα πίσω μου. Δεν είχαν περάσει περισσότερα από είκοσι δευτερόλεπτα. Αλλά εκείνος βρισκόταν *πάνω στη στέγη*, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, το βλέμμα στραμμένο στον έναστρο ουρανό. Κοίταξα με το στόμα ανοιχτό την άδεια καρέκλα που ήταν ακόμη γερμένη στον τοίχο, έπειτα έστρεψα πάλι το βλέμμα μου ψηλά. Ήταν αδύνατο να συμβαίνει αυτό το πράγμα. Έμεινα εμβρόντητος.

Μέσα στην ηρεμία της νύχτας, στύλωσα τα μάτια μου στη λυγερή μορφή του πάνω στη στέγη. Η παρουσία του φάνταζε επιβλητική, ακόμα κι από απόσταση. Άκουγα τα αστέρια να ηχούν σαν καμπάνες μέσα στον άνεμο. Ξαφνικά εκείνος γύρισε το κεφάλι του απότομα και με κοίταξε κατάματα. Βρισκόταν περίπου είκοσι μέτρα μακριά, αλλά σχεδόν αισθανόμουν την ανάσα του να πέφτει στο πρόσωπό μου. Ρίγησα, αλλά όχι από το κρύο. Εκείνη η πύλη, όπου η πραγματικότητα γινόταν ένα με τα όνειρα, μισάνοιξε πάλι.

Τον κοίταξα. «Ναι;» είπε. «Μπορώ να σε βοηθήσω σε κάτι;»
 Προφητικά λόγια!

«Με συγχωρείς, αλλά...»

«Σε συγχωρώ», είπε χαμογελώντας. Ένωσα το πρόσωπό μου να κοκκινίζει. Ο τύπος άρχιζε να με εκνευρίζει. Έπαιζε μαζί μου κάποιο παιχνίδι του οποίου τους κανόνες δεν γνώριζα.

«Λοιπόν, πώς ανέβηκες στη στέγη;»

«Ανέβηκα στη στέγη;» ρώτησε, όλο αθωότητα και απορία.

«Ναι. Πώς έφτασες από την καρέκλα στη στέγη μέσα σε λιγότερο από είκοσι δευτερόλεπτα; Ήσουν γερμένος με την πλάτη στον τοίχο εκεί πέρα. Γύρισα, πήγα μέχρι τη γωνία κι εσύ...»

«Ξέρω πολύ καλά τι έκανα εγώ», είπε με βροντερή φωνή. «Δεν είναι ανάγκη να μου το περιγράψεις. Το θέμα είναι, εσύ ξέρεις τι έκανες;»

«Και βέβαια ξέρω τι έκανα!» Άρχιζα πια να θυμώνω. Δεν ήμουν κανένα μικρό παιδί για να μου κάνουν κήρυγμα! Όμως ήθελα απεγνωσμένα να μάθω το κόλπο του γέρου, οπότε συγκράτησα τον θυμό μου και ρώτησα ευγενικά: «Σε παρακαλώ, κύριε, πες μου πώς ανέβηκες πάνω στη στέγη».

Εκείνος απλώς στύλωσε τα μάτια του πάνω μου σιωπηλός, ώσπου ο αυχένας μου άρχισε να μυρμηγκιάζει. Τελικά μου απάντησε: «Χρησιμοποίησα μια σκάλα. Είναι στο πίσω μέρος». Έπειτα, χωρίς να μου δώσει σημασία, έστρεψε πάλι το βλέμμα του στον ουρανό.

Πήγα γρήγορα στο πίσω μέρος. Πράγματι υπήρχε εκεί μια παλιά σκάλα στηριγμένη στραβά στον πίσω τοίχο. Αλλά η κορυφή της έφτανε τουλάχιστον ενάμισι μέτρο κάτω από την άκρη της στέγης. Ακόμα και αν την είχε χρησιμοποιήσει -κάτι εξαιρετικά αμφίβολο-, δεν μπορούσε να εξηγηθεί το πώς είχε ανεβεί εκεί πάνω μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα.

Κάτι προσγειώθηκε στον ώμο μου μέσα στο σκοτάδι. Ξαφνιάστηκα, γύρισα απότομα από την άλλη και είδα το χέρι του. Με κάποιον τρόπο είχε κατέβει από τη στέγη και με είχε

πλησιάζει αθόρυβα. Τότε μου ήρθε στο μυαλό η μόνη δυνατή εξήγηση. Είχε δίδυμο αδελφό. Προφανώς οι δυο τους την έβρισκαν κοψοχολιάζοντας τους ανυποψίαστους πελάτες. Του μίλησα επιθετικά.

«Εντάξει, κύριος, πού είναι ο δίδυμος αδελφός σου; Δεν είμαι κάνας ανόητος».

Συνοφρωώθηκε κι έπειτα ξέσπασε σε τρανταχτά γέλια. Άρα είχα δίκιο. Είχα καταλάβει το κόλπο. Η απάντησή του όμως με γέμισε αμφιβολίες.

«Νομίζεις ότι αν είχα δίδυμο αδελφό θα έχανα την ώρα μου εδώ πέρα να μιλάω με κάποιον που δεν είναι “κάνας ανόητος”;» Γέλασε ξανά και πήγε με μεγάλες δρασκελιές στο συνεργείο, αφήνοντάς με να τον κοιτάζω με το στόμα ανοιχτό. Πραγματικά απορούσα με το θράσος αυτού του τύπου.

Βιάστηκα να τον προφτάσω. Μπήκε στο συνεργείο κι άρχισε να ασχολείται με το καρμπιρατέρ κάτω από το καπό ενός παλιού πράσινου Ford. «Δηλαδή με περνάς για ανόητο;» είπα πιο επιθετικά από όσο ήθελα.

«Όλοι είμαστε ανόητοι», απάντησε. «Απλώς αυτό το ξέρουν μόνο ελάχιστοι, όλοι οι άλλοι όχι. Εσύ μάλλον ανήκεις στη δεύτερη κατηγορία. Σε παρακαλώ, μου δίνεις εκείνο το μικρό κλειδί;»

Του έδωσα το αναθεματισμένο το κλειδί κι έκανα να φύγω. Πριν φύγω, όμως, έπρεπε να μου λυθεί η απορία. «Μπορείς, σε παρακαλώ, να μου πεις πώς ανέβηκες στη στέγη τόσο γρήγορα; Με έχει φάει η περιέργεια».

Μου έδωσε πίσω το κλειδί και είπε: «Ο κόσμος είναι ένα μυστήριο. Δεν χρειάζεται να τον καταλάβεις». Έδειξε το ράφι πίσω μου. «Θα χρειαστώ το σφυρί και το κατσαβίδι, εκεί πέρα είναι».

Τον παρακολούθησα για άλλο ένα λεπτό αγανακτισμένος, προσπαθώντας να βρω έναν τρόπο να τον αναγκάσω να μου πει αυτό που ήθελα να μάθω, αλλά αυτός φαινόταν να μη δίνει σημασία στην παρουσία μου.

Τα παράτησα και κατευθύνθηκα στην πόρτα, αλλά μου φώναξε: «Μείνε και κάνε κάτι χρήσιμο». Έβγαλε το καρμπιρατέρ με επιδέξιες κινήσεις, σαν χειρουργός που έκανε μεταμόσχευση καρδιάς, το άφησε κάτω προσεκτικά και στράφηκε προς το μέρος μου. «Ορίστε», είπε δίνοντάς μου το καρμπιρατέρ. «Λύσ' το και βάλε τα κομμάτια σε εκείνο το δοχείο για να μουσκέψουν. Έτσι θα ξεχαστείς και δεν θα ασχολείται με τις απορίες που έχεις».

Ο εκνευρισμός μου εξανεμίστηκε, έβαλα τα γέλια. Ο γέρος μπορούσε να γίνει πολύ εκνευριστικός, αλλά είχε ενδιαφέρον. Αποφάσισα να φανώ φιλικός.

«Με λένε Νταν», είπα δίνοντάς του το χέρι μου και χαμογελώντας ψεύτικα. «Εσένα πώς σε λένε;»

Απίθωσε ένα κατσαβίδι στο απλωμένο χέρι μου. «Το όνομά μου δεν έχει σημασία, ούτε και το δικό σου. Αυτό που έχει σημασία είναι εκείνο που βρίσκεται πέρα από τα ονόματα και τις ερωτήσεις. Λοιπόν, θα χρειαστείς αυτό το κατσαβίδι για να λύσεις το καρμπιρατέρ», είπε.

«Τίποτα δεν βρίσκεται πέρα από τις ερωτήσεις», αντέτεινα. «Πώς ανέβηκες στη στέγη; Πετώντας;»

«Δεν πέταξα, πήδησα», μου αποκρίθηκε ανέκφραστος. «Δεν πρόκειται για μαγεία, οπότε μην ενθουσιάζεσαι. Στην περίπτωση σου, πάντως, ίσως χρειαστεί να κάνω ένα πολύ δύσκολο μαγικό κόλπο. Μου φαίνεται ότι πρέπει να μεταμορφώσω έναν γάιδαρο σε άνθρωπο».

«Μα ποιος διάβολο νομίζεις ότι είσαι;»

«Είμαι πολεμιστής!» είπε κοφτά. «Πέρα από αυτό, το ποιος είμαι εξαρτάται από το ποιος θέλεις εσύ να είμαι».

«Δεν μπορείς να απαντήσεις σε μια απλή ερώτηση;» Επιτέθηκα με μανία στο καρμπιρατέρ.

«Κάνε μου μια τέτοια ερώτηση και θα προσπαθήσω να την απαντήσω», είπε χαμογελώντας αθώα. Το κατσαβίδι ξέφυγε από τα χέρια μου κι έκοψα το δάχτυλό μου. «Γαμώτο!»

φώναξα, πηγαίνοντας στον νιπτήρα για να πλύνω την πληγή. Ο Σωκράτης μου έδωσε ένα τσιρότο.

«Ωραία, λοιπόν. Να μια απλή ερώτηση». Αποφάσισα να μη δείξω τον εκνευρισμό μου. «Με ποιον τρόπο μπορείς να μου φανείς χρήσιμος;»

«Σου έχω ήδη φανεί χρήσιμος», απάντησε, δείχνοντας το τσιρότο στο δάχτυλό μου.

Δεν άντεξα άλλο, έχασα την υπομονή μου. «Κοίτα, δεν γίνεται να συνεχίσω να χαραμίζω την ώρα μου εδώ πέρα. Πρέπει να πάω να κοιμηθώ». Άφησα κάτω το καρμπιρατέρ κι ετοιμάστηκα να φύγω.

«Πού το ξέρεις ότι δεν κοιμάσαι όλη σου τη ζωή; Πού το ξέρεις ότι αυτή τη στιγμή που μιλάμε δεν κοιμάσαι;» είπε κοιτάζοντάς με επίμονα.

«Ό,τι πεις». Παραήμουν κουρασμένος για να λογομαχήσω μαζί του. «Κάτι τελευταίο. Πριν φύγω, μήπως μπορείς να μου πεις πώς το έκανες το κόλπο - ξέρεις τι λέω, πώς ανέβηκες...»

«Αύριο, Νταν, αύριο», είπε και με διέκοψε. Χαμογέλασε ζεστά, ο εκνευρισμός και οι φόβοι μου διαλύθηκαν. Άπλωσε το χέρι κι έκλεισε σφιχτά στην παλάμη του το πληγωμένο μου δάχτυλο. Το χέρι μου, το μπράτσο μου, έπειτα όλο μου το κορμί άρχισε να μυρμηγκιάζει. Πρόσθεσε: «Χάρηκα που σε ξαναείδα».

«Τι εννοείς όταν λες ότι με “ξαναείδες”;» άρχισα να λέω, αλλά συγκρατήθηκα. «Ξέρω, ξέρω, αύριο». Γελάσαμε και οι δύο. Πήγα προς την πόρτα, σταμάτησα, γύρισα, τον κοίταξα επίμονα και μετά είπα: «Καληνύχτα - Σωκράτη».

Φάνηκε σαστισμένος, έπειτα σήκωσε τους ώμους του καλόβολα. Νομίζω ότι του άρεσε το όνομα. Έφυγα χωρίς να πω τίποτε άλλο.

Το επόμενο πρωί δεν πήγα για μάθημα, επειδή κοιμήθηκα βαθιά. Την ώρα που άρχιζε η απογευματινή προπόνησή μου, είχα ξυπνήσει και ήμουν έτοιμος να φύγω.

Ο Ρικ, ο Σιντ κι εγώ, αφού ανεβοκατεβήκαμε τρέχοντας τις

κερκίδες κάμποσες φορές για ζέσταμα, ξαπλώσαμε μαζί με τους άλλους της ομάδας στο πάτωμα, ιδρωμένοι και λαχανιασμένοι. Κάναμε διατάσεις για να ξεπιαστούν τα πόδια, οι ώμοι και η μέση μας. Συνήθως ήμουν σιωπηλός στη διάρκεια αυτού του τελετουργικού, αλλά σήμερα ένιωθα τη διάθεση να τους μιλήσω για την προηγούμενη νύχτα. Το μόνο που κατάφερα να πω ήταν: «Γνώρισα έναν παράξενο τύπο χθες τη νύχτα σε ένα βενζινάδικο».

Οι φίλοι μου ενδιαφέρονταν πιο πολύ για τον πόνο που τους προκαλούσαν οι διατάσεις των ποδιών, παρά για την ιστοριούλα που ήθελα να τους διηγηθώ.

Ζεσταθήκαμε εύκολα κάνοντας κάμπεις και κοιλιακούς και ύστερα αρχίσαμε τη σειρά των ασκήσεων. Ενώ βρισκόμουν στον αέρα -καθώς στριφογύριζα στο μονόζυγο, έκανα ψαλίδια στον ίππο και προσπαθούσα να εκτελέσω κάποιες καινούριες δύσκολες ασκήσεις στους κρίκους-, προβληματιζόμουν για τα μυστηριώδη κατορθώματα του ανθρώπου που είχα ονομάσει Σωκράτη. Ο εκνευρισμός που μου προκαλούσε με ωθούσε να τον αποφύγω, αλλά αισθανόμουν την ανάγκη να καταλάβω τον αινιγματικό χαρακτήρα του.

Μετά το βραδινό φαγητό, διάβασα στα γρήγορα ιστορία και ψυχολογία, έκανα το προσχέδιο μιας εργασίας στα φιλολογικά κι έφυγα τρέχοντας από το διαμέρισμα. Η ώρα ήταν 11:00 μ.μ. Καθώς πλησίαζα στο βενζινάδικο, άρχισαν να με βασανίζουν οι αμφιβολίες. Ήθελε πραγματικά να με ξαναδεί; Τι θα μπορούσα να του πω για να του δώσω να καταλάβει ότι ήμουν πολύ ευφυής άνθρωπος;

Ήταν εκεί, στεκόταν στην είσοδο. Υποκλίθηκε και με μια κίνηση του χεριού του με καλωσόρισε στο γραφείο του. «Σε παρακαλώ, βγάλε τα παπούτσια σου - το έχω συνήθεια».

Κάθισα στον καναπέ και άφησα τα παπούτσια μου εκεί κοντά, σε περίπτωση που θα ήθελα να φύγω γρήγορα. Εξακολουθούσα να μην εμπιστεύομαι αυτόν τον μυστηριώδη ξένο.

Έξω άρχισε να βρέχει. Τα χρώματα και η θαλπωρή του γραφείου έρχονταν σε ευχάριστη αντίθεση με τη σκοτεινή νύχτα και τα απειλητικά σύννεφα έξω. Άρχισα να νιώθω άνετα. Έγειρα πίσω στον καναπέ και είπα: «Ξέρεις, Σωκράτη, νιώθω σαν να σε έχω ξανασυναντήσει».

«Με έχεις ξανασυναντήσει», απάντησε, ανοίγοντας πάλι την πόρτα του μυαλού μου, το σημείο όπου τα όνειρα και η πραγματικότητα γίνονταν ένα. Σώπασα για λίγο.

«Σωκράτη, βλέπω συνέχεια το ίδιο όνειρο - είσαι κι εσύ σε αυτό». Τον κοίταζα προσεκτικά, όμως η έκφρασή του δεν πρόδιδε τίποτα.

«Έχω βρεθεί μέσα στα όνειρα πολλών ανθρώπων, το ίδιο κι εσύ. Πες μου για το όνειρό σου», είπε χαμογελώντας.

Του μίλησα με όσες λεπτομέρειες μπόρεσα να θυμηθώ. Το δωμάτιο φάνηκε να σκοτεινιάζει καθώς οι φριχτές σκηνές ξαναζωντανεύαν στο μυαλό μου και ο γνώριμος κόσμος μου άρχιζε να υποχωρεί μπροστά τους.

Όταν τελείωσα, μου είπε: «Ναι, πολύ καλό όνειρο». Πριν προλάβω να τον ρωτήσω τι εννοούσε, ακούστηκε το κουδούνι του βενζινάδικου, δύο φορές. Φόρεσε ένα πόντσο και βγήκε έξω στη νοτισμένη ατμόσφαιρα της νύχτας. Τον παρακολουθούσα από το παράθυρο.

Είχε πολλή δουλειά, ήταν βράδυ Παρασκευής, ώρα αιχμής. Επικρατούσε φρενίτιδα, οι πελάτες έρχονταν ο ένας μετά τον άλλο. Αισθάνθηκα ότι ήταν χαζομάρα να κάθομαι εκεί μέσα άπραγος, κι έτσι πήγα έξω να τον βοηθήσω, αλλά δεν φαινόταν να μου δίνει σημασία.

Βρέθηκα μπροστά σε μια ατελείωτη σειρά οχημάτων. Μεγάλα και μικρά φορτηγά, κόκκινα, πράσινα, μαύρα επιβατικά αυτοκίνητα, ξένα σπορ αμάξια. Οι διαθέσεις των πελατών είχαν την ίδια ποικιλία με τα αμάξια τους. Μόνο κάνα δυο φαίνονταν να γνωρίζουν τον Σωκράτη, πολλοί ωστόσο τον κοίταζαν καλά καλά, σαν να είχαν προσέξει πάνω του κάτι παράξενο αλλά απροσδιόριστο.

Μερικοί είχαν τα κέφια τους, γελούσαν δυνατά και είχαν τα ραδιόφωνα τους στη διαπασών όση ώρα τους εξυπηρετούσαμε. Ο Σωκράτης γελούσε κι αυτός. Ένας δυο πελάτες ήταν σκυθρωποί, λες και έβαζαν τα δυνατά τους για να φανούν δυσάρεστοι, αλλά ο Σωκράτης φερόταν σε όλους με την ίδια ευγένεια - σαν να ήταν φιλοξενούμενοι του.

Μετά τα μεσάνυχτα, οι πελάτες και τα αυτοκίνητα αραιώσαν. Η ατμόσφαιρα ήταν αφύσικα ήρεμη σε σχέση με τον σαματά και την κινητικότητα που επικρατούσαν προηγουμένως. Καθώς μπαίναμε στο γραφείο, ο Σωκράτης με ευχαρίστησε για τη βοήθεια που του είχα προσφέρει. Σήκωσα τους ώμους δήθεν αδιάφορα, αλλά χάρηκα που το είχε προσέξει. Είχα πολύ καιρό να βοηθήσω κάποιον.

Μόλις βρεθήκαμε μέσα στη ζεστασιά του γραφείου, θυμήθηκα τη συζήτηση που είχαμε αφήσει στη μέση. Με το που σωριάστηκα στον καναπέ, άρχισα αμέσως να μιλάω. «Σωκράτη, θέλω να σε ρωτήσω ένα δυο πράγματα».

Ένωσε τις παλάμες του σαν να προσευχόταν, στρέφοντας το βλέμμα στο ταβάνι, λες και ζητούσε να τον καθοδηγήσει ο Θεός - ή να του δώσει υπομονή. «Τι θέλεις να με ρωτήσεις;» είπε αναστενάζοντας.

«Λοιπόν, εξακολουθώ να θέλω να μάθω για τη στέγη και γιατί είπες, “Χάρηκα που σε ξαναείδα”. Θέλω να μάθω τι μπορώ να κάνω για εσένα και πώς μπορείς εσύ να μου φανείς χρήσιμος. Κι ακόμα θέλω να μάθω πόσων χρονών είσαι».

«Προς το παρόν, θα απαντήσω στην πιο εύκολη ερώτηση. Είμαι ενενήντα έξι χρονών σύμφωνα με τη δική σου μέτρηση του χρόνου». Δεν ήταν ενενήντα έξι χρονών. Ίσως ήταν πενήντα έξι. Το πολύ εξήντα έξι, με βάση το παρουσιαστικό του. Ήταν πιθανό να είναι εβδομήντα έξι, αλλά αυτό θα ήταν εκπληκτικό. Αλλά *ενενήντα έξι*; Έλεγε ψέματα - όμως γιατί να το κάνει; Επιπλέον, ήθελα να μάθω και για το άλλο που είχε ξεφύγει από το στόμα του.

«Σωκράτη, τι εννοείς όταν λες σύμφωνα με τη δική μου μέτρηση του χρόνου; Μήπως ακολουθείς την ώρα των Ανατολικών Πολιτειών ή μήπως έχεις έρθει», αστειεύτηκα διστακτικά, «από το διάστημα;»

«Όλοι μας από εκεί δεν έχουμε έρθει;» μου απάντησε. Αυτό το είχα ήδη σκεφτεί ως μια λογική πιθανότητα.

«Εξακολουθώ να θέλω να μάθω τι μπορούμε να κάνουμε ο ένας για τον άλλο».

«Είναι απλά τα πράγματα. Δεν θα με πείραζε να έχω έναν τελευταίο μαθητή και είναι ολοφάνερο ότι εσύ χρειάζεσαι δάσκαλο».

«Μου φτάνουν οι δάσκαλοι που έχω», βιάστηκα να πω.

Έμεινε σιωπηλός, πήρε μια βαθιά ανάσα. «Το αν έχεις σωστό δάσκαλο ή όχι εξαρτάται από το τι θέλεις να μάθεις». Σηκώθηκε από την πολυθρόνα του και πήγε στην πόρτα. «Ελα μαζί μου. Θέλω να σου δείξω κάτι».

Πήγαμε μέχρι τη γωνία, από όπου βλέπαμε τη λεωφόρο και τα φώτα της εμπορικής περιοχής και πιο πέρα τα φώτα του Σαν Φρανσίσκο.

«Ο κόσμος εκεί έξω», είπε δείχνοντας με το χέρι του τον ορίζοντα, «είναι σχολείο, Νταν. Η ζωή είναι ο μόνος πραγματικός δάσκαλος. Προσφέρει πολλές εμπειρίες και αν η εμπειρία έφερνε από μόνη της σοφία και ικανοποίηση, τότε όλοι οι ηλικιωμένοι θα ήταν ευτυχισμένοι και φωτισμένοι δάσκαλοι. Αλλά τα μυστικά της εμπειρίας είναι κρυμμένα. Μπορώ να σε βοηθήσω να μάθεις από την εμπειρία να βλέπεις τον κόσμο καθαρά, και η διαύγεια είναι κάτι που έχεις μεγάλη ανάγκη αυτή τη στιγμή. Ξέρεις ότι αυτό που λέω είναι αλήθεια, όμως το μυαλό σου επαναστατεί. Δεν έχεις μετατρέψει ακόμη τη γνώση σε σοφία».

«Δεν ξέρω, δεν είμαι σίγουρος - θέλω να πω, δεν θα το πήγαινα τόσο μακριά».

«Σωστά, Νταν, δεν είσαι σίγουρος ακόμη, αλλά θα φτάσεις πολύ πιο μακριά από αυτό».

Γυρίζαμε στο γραφείο τη στιγμή που έφτασε ένα κόκκινο αστραφτερό Τογوتا. Ο Σωκράτης συνέχισε να μου μιλάει καθώς άνοιγε την τάπα του ρεζερβουάρ. «Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι, έτσι κι εσύ έχεις διδαχθεί να συγκεντρώνεις πληροφορίες έξω από τον εαυτό σου, από βιβλία, περιοδικά και ειδήμονες». Έβαλε την αντλία στο ρεζερβουάρ του αυτοκινήτου. «Όπως αυτό το αμάξι, ανοίγεις και αφήνεις τα δεδομένα να σε κατακλύσουν. Μερικές φορές οι πληροφορίες είναι εξαιρετικής ποιότητας, ενώ κάποιες άλλες είναι λίγων οκτανίων. Αγοράζεις τη γνώση σου στις τρέχουσες τιμές της αγοράς, όπως ακριβώς αγοράζεις βενζίνη».

«Α, σ' ευχαριστώ που μου το θύμισες. Σε δύο μέρες λήγει η προθεσμία για την καταβολή των διδάκτρων του επόμενου τριμήνου».

Ο Σωκράτης έγνεψε καταφατικά και συνέχισε να γεμίζει το ρεζερβουάρ του πελάτη. Όταν το ρεζερβουάρ γέμισε, ο Σωκράτης συνέχισε να βάζει βενζίνη, ώσπου το καύσιμο ξεχείλισε και άρχισε να χύνεται κάτω. Το πεζοδρόμιο πλημμύρισε βενζίνη.

«Σωκράτη! Το ρεζερβουάρ γέμισε - πρόσεχε τι κάνεις!»

Δεν μου έδωσε καθόλου σημασία, άφησε τη βενζίνη να χύνεται και μου είπε: «Νταν, όπως αυτό το ρεζερβουάρ, έτσι κι εσύ ξεχειλίζεις από προκαταλήψεις, είσαι γεμάτος άχρηστες πληροφορίες. Ξέρεις πολλά πράγματα, έχεις άποψη, αλλά γνωρίζεις ελάχιστα για τον εαυτό σου. Για να μπορέσεις να μάθεις, θα πρέπει πρώτα να αδειάσεις το ρεζερβουάρ σου». Μου χαμογέλασε πλατιά, μου έκλεισε το μάτι και, αφού έκλεισε την αντλία, πρόσθεσε: «Σε παρακαλώ, μπορείς να συμμαζέψεις εδώ πέρα;»

Είχα την αίσθηση ότι αναφερόταν σε κάτι παραπάνω και όχι μόνο στη χυμένη βενζίνη. Καθάρισα στα γρήγορα το πεζοδρόμιο με νερό. Ο Σωκράτης πήρε τα χρήματα από τον οδηγό, του έδωσε τα ρέστα και του χαμογέλασε. Γυρίσαμε στο γραφείο και βολευτήκαμε.

«Τι σκοπεύεις να κάνεις; Να με γεμίσεις με τις δικές σου γνώσεις;» ρώτησα αγριεμένος.

«Δεν έχει να κάνει με γνώσεις. Το ζήτημα αφορά τη σοφία του σώματος».

«Τι είναι η σοφία του σώματος;»

«Όλα όσα χρειάζεται να μάθεις βρίσκονται μέσα σου. Τα μυστικά του σύμπαντος είναι αποτυπωμένα στα κύτταρα του σώματός σου. Αλλά δεν έχεις μάθει να αντιλαμβάνεσαι τη σοφία του σώματός σου. Οπότε το μόνο που μπορείς να κάνεις είναι να διαβάζεις βιβλία και να ακούς τους ειδικούς και να ελπίζεις ότι έχουν δίκιο».

Δεν πίστευα στ' αυτιά μου - ο βενζινάς κατηγορούσε τους καθηγητές μου ότι ήταν αδαείς και υπονοούσε ότι η φοίτησή μου στο πανεπιστήμιο ήταν άχρηστη. «Καταλαβαίνω την έννοια της σοφίας του σώματος, αλλά δεν θα πάρω».

Κούνησε το κεφάλι του αργά. «Καταλαβαίνεις πολλά πράγματα, αλλά πρακτικά δεν έχεις συνειδητοποιήσει τίποτα».

«Τι πάει να πει αυτό;»

«Η κατανόηση είναι η μονοδιάστατη αντίληψη της νόησης. Οδηγεί στη γνώση. Η συνειδητοποίηση είναι τρισδιάστατη. Είναι η ταυτόχρονη κατανόηση του μυαλού, της καρδιάς και των ενστίκτων. Έρχεται μόνο μέσα από την άμεση εμπειρία».

«Εξακολουθώ να μη σε καταλαβαίνω».

«Θυμάσαι όταν έμαθες να οδηγείς; Πριν από αυτό ήσουν επιβάτης. Απλώς καταλάβαινες τι είναι η οδήγηση. Αλλά συνειδητοποίησες τι ακριβώς είναι όταν οδήγησες για πρώτη φορά».

«Σωστά!» είπα. «Θυμάμαι πώς ένιωσα. Είπα από μέσα μου, “Ωστε αυτό είναι!”».

«Ακριβώς! Αυτή η φράση περιγράφει τέλεια την εμπειρία της συνειδητοποίησης. Μια μέρα θα πεις το ίδιο πράγμα και για τη ζωή».

Έμεινα σιωπηλός για λίγο και μετά είπα: «Ακόμη δεν μου έχεις εξηγήσει τι είναι η σοφία του σώματος».

«Έλα μαζί μου». Ο Σωκράτης μου έκανε νόημα να τον ακολουθήσω. Πήγαμε στην πόρτα με την επιγραφή «διαίτερο». Μόλις μπήκαμε μέσα, βρεθήκαμε στο απόλυτο σκοτάδι. Άρχισα να τσιτώνομαι, αλλά ο φόβος μου υποχώρησε και έδωσε τη θέση του στην έντονη προσδοκία. Ερχόταν η στιγμή που θα μάθαινα το πρώτο μου πραγματικό μυστικό. Τη σοφία του σώματος.

Τα φώτα άναψαν. Ήμαστε σε ένα μπάνιο και ο Σωκράτης κατουρούσε με θόρυβο στη λεκάνη της τουαλέτας. «Ααα», είπε, «να τι πάει να πει σοφία του σώματος». Το γέλιο του αντηχούσε στα πλακάκια των τοίχων καθώς έβγαινα έξω βιαστικά. Κάθισα στον καναπέ και κοίταζα τη μοκέτα θυμωμένος.

Όταν βγήκε έξω, του είπα: «Σωκράτη, εξακολουθώ να θέλω να μάθω...»

«Αν είναι να με λες Σωκράτη», με διέκοψε, «θα μπορούσες τουλάχιστον να δείξεις ότι εκτιμάς αυτό το όνομα, επιτρέποντάς μου να κάνω εγώ τις ερωτήσεις, όταν χρειάζεται, κι εσύ μπορείς μετά να απαντάς. Πώς σου φαίνεται αυτό;»

«Εντάξει!» αποκρίθηκα. «Μόλις έκανες μια ερώτηση κι εγώ απάντησα. Τώρα είναι η σειρά μου. Σχετικά με εκείνο το κόλπο που έκανες τις προάλλες...»

«Είσαι πεισματάρης νεαρός, καλά δεν λέω;»

«Ναι, είμαι. Δεν έφτασα εδώ που είμαι σήμερα χωρίς επιμονή. Λοιπόν, μου έκανες κι άλλη ερώτηση κι εγώ σου απάντησα. Μπορούμε τώρα να ασχοληθούμε και με τις δικές μου ερωτήσεις;»

Δεν μου έδωσε σημασία και με ρώτησε: «Πού είσαι σήμερα, αυτή τη στιγμή;»

Άρχισα να μιλάω πρόθυμα για τον εαυτό μου. Όμως πρόσεξα ότι έτσι αποσυντονίζομαι και δεν έπαιρνα τις απαντήσεις που ήθελα. Πάντως του μίλησα για το απώτερο και το πρόσφατο παρελθόν μου και για την ανεξήγητη κατάθλιψή μου. Με άκουσε με υπομονή και προσοχή, λες και είχε άφθονο χρόνο στη διάθεσή του, ώσπου τελείωσα, κάμποσες ώρες αργότερα.

«Πολύ ωραία», είπε. «Αλλά δεν απάντησες στην ερώτηση που σου έκανα, για το πού είσαι».

«Απάντησα, δεν θυμάσαι; Σου είπα πώς έφτασα εδώ όπου βρίσκομαι σήμερα. Με σκληρή δουλειά».

«Πού είσαι;»

«Τι εννοείς πού είμαι;»

«Πού είσαι;» επανέλαβε σιγανά.

«Εδώ είμαι».

«Πού είναι το εδώ;»

«Σε αυτό το γραφείο, σε αυτό το βενζινάδικο!» Είχα αρχίσει να χάνω την υπομονή μου με αυτό το παιχνιδάκι.

«Πού είναι αυτό το βενζινάδικο;»

«Στο Μπέρκλεϊ».

«Πού είναι το Μπέρκλεϊ;»

«Στην Καλιφόρνια».

«Πού είναι η Καλιφόρνια;»

«Στις Ηνωμένες Πολιτείες».

«Πού είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες;»

«Σε μία από τις ηπείρους του δυτικού ημισφαιρίου. Σωκράτη, εγώ...»

«Πού είναι οι ηπείροι;»

Αναστέναξα. «Πάνω στη Γη. Τελειώσαμε;»

«Πού είναι η Γη;»

«Στο ηλιακό σύστημα, ο τρίτος πλανήτης από τον Ήλιο. Ο Ήλιος είναι ένας μικρός αστέρας του Γαλαξία, εντάξει;»

«Πού είναι ο Γαλαξίας;»

«Οχ, αδελφέ», αναστέναξα εκνευρισμένα, δυσανασχετώντας. «Στο σύμπαν». Έγειρα πίσω και σταύρωσα τα χέρια στο στήθος, με ύφος που έδειχνε ότι η υπομονή μου είχε εξαντληθεί.

«Και πού είναι», ρώτησε ο Σωκράτης χαμογελώντας, «το σύμπαν;»

«Το σύμπαν είναι... τέλος πάντων, υπάρχουν πολλές θεωρίες για το πώς διαμορφώθηκε...»

«Δεν σε ρώτησα αυτό. Πού είναι;»

«Δεν ξέρω - είναι δυνατόν να απαντήσω σε μια τέτοια ερώτηση;»

«Αυτό είναι το ζήτημα. Δεν μπορείς να δώσεις απάντηση, ούτε και θα μπορέσεις ποτέ. Δεν γίνεται να το ξέρεις αυτό. Έχεις άγνοια, δεν γνωρίζεις πού είναι το σύμπαν, συνεπώς δεν γνωρίζεις ούτε πού είσαι εσύ. Στην πραγματικότητα, δεν ξέρεις πού είναι το οτιδήποτε. Και δεν γνωρίζεις ούτε τι είναι το οτιδήποτε ούτε πώς έγινε αυτό που είναι. Η ζωή είναι μυστήριο.

»Η άγνοιά μου βασίζεται σε αυτή την κατανόηση. Η δική σου κατανόηση βασίζεται στην άγνοια. Γι' αυτό εγώ είμαι ένας ανόητος χιουμορίστας κι εσύ ένας σοβαρός γάιδαρος.»

«Άκου!» είπα. «Υπάρχουν κάποια πράγματα που θα ήταν καλό να ξέρεις για εμένα. Για παράδειγμα, είμαι ήδη κάτι σαν πολεμιστής. Τυγχάνει να είμαι πολύ καλός γυμναστής». Για να τονίσω αυτό που είπα και για να του δείξω ότι μπορούσα κι εγώ να φερθώ αυθόρμητα, σηκώθηκα από τον καναπέ, έκανα επιτόπια ανάποδη τούμπα στον αέρα και προσγειώθηκα με χάρη στη μοκέτα.

«Ει», είπε, «τέλειο. Κάν' το πάλι!»

«Εντάξει, δεν είναι τίποτα σπουδαίο - εδώ που τα λέμε, πανεύκολο είναι». Χαμογέλασα με μετριοφροσύνη. Είχα τη συνήθεια να δείχνω τέτοια πράγματα στα παιδιά στην παραλία και στο πάρκο. Πάντα μου ζητούσαν να το κάνω πάλι.

«Λοιπόν, Σωκράτη, κοίτα με προσοχή». Πήδησα προς τα πάνω και τη στιγμή που έκανα την τούμπα κάποιος ή κάτι με έσπρωξε. Σωριάστηκα άτσαλα στον καναπέ. Με κουκούλωσε η μεξικάνικη κουβέρτα που ήταν ριγμένη στη ράχη του. Ξέμπλεξα στα γρήγορα το κεφάλι μου και κοίταξα τον Σωκράτη. Εξακολουθούσε να κάθεται στην άλλη πλευρά του δωματίου, τέσσερα μέτρα μακριά, βολεμένος στην πολυθρόνα του. Χαμογελούσε σκανδαλιάρικα.